

BETIA DE CUVINTE

"Sărmana limbă românească (...)
Care cum se scoală azi, o calcă în
picioare..."

CARAGIALE

ALICE GEORGESCU

CU PALIDĂ ALUZIE LA GRAJDURI

Chestiunea profesionalității celor ce semnează cronică dramatică în diverse publicații mai mult sau mai puțin culturale a făcut nu o dată obiectul rubricii noastre. Și nu pentru că am ignorat simpaticul proverb autohton potrivit căruia "ciinele moare de drum lung și prostul, de grija altuia", ori pentru că n-am da crezare avertismentului cuprins în zicala (tot atât de simpatică și de autohtonă) "orice pasăre pe limba ei plere", ci pentru că socotim a fi de datoria noastră să denunțăm cazurile în care "pe limba" unora e amenințată să piară nu numai seriozitatea meseriei de critic, dar, puțin câte puțin, însăși limba română.

Vi se pare că avem o viziune excesiv de sumbră? Citiți și judecați singuri extrasele de mai jos, culese dintr-o cronică semnată de Vlad Andrei Orhelanu în revista orădeană "Familia", revistă altminteri chiar "de cultură" (după cum grăiește frontispiciul) și la care funcționează un critic teatral competent (Dumitru Chirilă). Cronicarul improvizat comentează spectacolul Domnișoara Julie de August Strindberg, montat de Ștefan Iordănescu la Teatrul Național din București. Caracterizând piesa drept "melodramă psihologică" (diagnostic cel puțin discutabil), d-l Orhelanu se dedă imediat după aceea unei analize sociologice ad-hoc, opinind că, azi, spectatorii "rid copios despre tragicul gest al sinuciderii numai pentru că tinăra aristocrată (roabă a cutumelor morale și sociale de castă, dar liberă și pasionată ascultătoare a răcnetului singelui), (...) s-a culcat cu valetul (exact ca-n veacul nostru fără frontiere-ntre ranguri), în locul logodnicului aristocrat, care-o părăsise fără scrupule și culpabilități hilare" (sublinierile ne aparțin). Urmează, prompt, sentința critică: "Ei și? Ce mare dramă? Ba, chiar e mal bine!". Eroina nu e însă de părerea subtilului critic, fapt pe care îl va plăti scump, spre satisfacția acestuia: "Ea, însă, nu și nu, ce va zice bătrînul tată, ce va zice lumea? Și, firește, eșuează" (s.n.). Nu era mal bine să fi ascultat de d-l Orhelanu ori, măcar, de "răcnetul singelui"?

Trecînd la "analiza" spectacolului, cronicarul observă că: "Tinărul regizor (...) nu a avut curajul total de a șterge praful de pe textul ales spre scenarizare cu gesturi teatrale moderne și cu consecvență...". Lăsînd la o parte că "scenarizare" înseamnă transformare a unui text în scenariu, iar nicidecum punere în scenă a celui text, ne întrebăm la ce se referă "gesturile teatrale moderne" etc. - la numita "scenarizare" ori la ștergerea prafului? Nu ne va fi dat să aflăm, căci regizorul, ni se spune mal departe, "oscilează prea mult între diverse registre stilistice, supralicitînd stările nevrotice (...) ale

straniei Julie, pe fundalul unui joc teatral cuminte, comun, déjà vu (subl.aut.), deci caduc (propriu vremii și societății în care se petrece acțiunea)...". Vom înțelege, așadar, că tot ceea ce e propriu altei vremi și societăți decît cea contemporană e caduc! Ori poate apare astfel din cauză că regizorul "oscilează prea mult"? Pesemne că dacă ar fi oscilat pur și simplu "între diverse registre stilistice" totul ar fi fost în ordine, măcar că "spectacolul începe cu coduri teatrale alienante" (care anume or fi acelea și pe cine, de ce anume "allenează" ele nu ni se spune). Apoi: "scenografa (...) imaginează un interior nordic (schelet de lemn), cu indecizie situațională, dar trimiterea este spre spațiul-anexă al castelului, spre bucătărie și sălile adiacente acesteia, ba și cu palidă aluzie la grajduri". Va să zică "scheletul de lemn" (al cui?) definește "interiorul nordic", iar "Indecizia situațională" (?) are totuși o trimitere... cu palidă aluzie la grajduri! Tot despre scenografie mal aflăm că folosește "semne moderne (preluate din teatrul asiatic)". Care sînt acestea nu are importanță în speță; important e că teatrul asiatic - de unde au venit "semnele moderne" - și-a conservat (e lucru bine știut) modalitățile de expresie de acum cîteva sute de ani! Dar ce mal contează asta pe lîngă faptul că "Ideea regizorală din final (...) salvează deznodămîntul melodramatic (sinuciderea) prin "mecanizarea" marionetistă a domnișoarei Julie, care gesticulează ca un perpetuum mobile sinuciderea ...". Sublinierea îi aparține autorului; nouă, doar rușinea de a fi ignorat pînă acum că "un (?) perpetuum mobile" poate gesticula, și anume că poate gesticula sinuciderea!

Dar, cine știe, d-l Orhelanu va fi dorit să fie "contrariant de original", așa cum caracterizează domnia-sa interpretarea Malei Morgenstern, în rolul titular. Căci actrița "reuşește să fie ambiguă, cumînd anapoda calităţi şi defecte (...), lăsînd impresia că disimulează, că se joacă şi că se autocontrolează permanent, urmărind mişcările pe care le face partenerul, pe care şi l-a dorit victimă, iar acesta devine călăul ei!". Bravo lui, am fi tentați să conchidem, preluînd stilul critic al autorului, mal ales că eroul îl apare dumnealui ca "proprietar abil și subjugant prezentator al unei timidități adolescente răvășitoare, cu care și-a dat gata victima (aceasta atacîndu-l ca un călău), jucîndu-și (subl.aut.) cu siguranță și închistare (bine studiate) bătăranile prescrise de condiția lui de slugă...". Dar nu! Vina pentru toate aceste mărunte alunecări ale inaripatei pene (ca să folosim o expresie căreia, din păcate, l-am uitat sursa) o poartă, cu siguranță, spectacolul, "prin rara terifiantă a combustiei estetice". Păi dacă e "terifiantă", cum să scape un critic serios ne-terifiat?

Vă vine să rîdeți, domnilor? Nu prea e de ris.